

FORORD

Det mangesprogede Danmark

Dette nummer af Sprogforum er udgivet i anledning af 'Det europæiske Sprogår 2001', en kampagne som Europarådet og EU i forening har taget initiativ til. 'Det europæiske Sprogår 2001' fokuserer på det mangesprogede Europa og på vigtigheden af at alle har kendskab til flere sprog, mindst to sprog ud over modersmålet. Nogle vil måske spørge: Jamen behøver vi sådan en kampagne i Danmark? Vi kan jo dansk og engelsk, og de fleste af os har også tysk i skolen?

Men en sådan opfattelse er alt for beskeden og tager slet ikke højde for den faktiske situation i Danmark og i verden. I virkeligheden er Danmark mangesproget: Den danske befolkning taler et sted mellem 100 og 140 sprog! Hvis vi f.eks. ser på Københavns Kommune, så ved man at der her for øjeblikket bor mennesker med 129 forskellige nationaliteter, og det svarer til det nævnte høje antal sprog (vi kan kun foretage et skøn, for Danmarks Statistik har aldrig undersøgt dette spørgsmål). I kraft af disse sprog har Danmark en meget bred kommunikationsflade med resten af verden. Der ligger nogle muligheder gemt her, som venter på at blive ordentlig udnyttet, både på det personlige plan og i samfundslivet i bred forstand. For at tage eksemplet med IT:

Hvad var det statsministeren sagde i sin nytårstale i år? „Jeg vil gerne have

et Danmark, der ganske enkelt er verdens bedste IT-nation". Når nu det er statsministerens ønske, så lad os følge ham i tankegangen. Han vil gerne have at alle i Danmark får adgang til Internet og e-mail. Hvad ligger der i 'adgang'?

Man kan koncentrere sig om den tekniske og generelt færdighedsmæssige adgang til Nettet: Opkobling eller anden adgang til det nødvendige udstyr, kendskab til nettets tekniske muligheder, træning i at bruge det. Den almene *computer literacy* er selvfølgelig en forudsætning.

Den næste forudsætning handler om sproglige kompetencer. Vi vil her citere fra Bente Maegaards artikel her i nummeret: „Det er almindelig kendt at selv om der kommer mere og mere information, også på engelsk, på nettet, så er procentdelen af Internetsider på engelsk for nedadgående". Der kommer altså flere og flere 'domæner' på andre sprog end engelsk, og det er vel at mærke ikke kun de store internationale kommunikationssprog det drejer sig om. Der foregår i dag en flersproget kommunikation i det virtuelle rum, og nettet vil sikkert komme til at afspejle den sproglige mangfoldighed i verden - afhængigt af hvem der har den tekniske adgang. Denne flersprogethed har videnskabelige og kulturelle implikationer. Med Hartmut Haberlandts ord: „Bag den globale diskurs' overflade,

der formenes at foregå udelukkende på engelsk, lurer altså diskurser på andre sprog, og det kan fornemmes at der foregår spændende ting der." (se Karen Sonne Jakobsens artikel s. 22ff).

I denne situation vil den eneste rigtige politik for Danmark være at mobilisere alle befolkningens sproglige ressourcer, fastholde dem og videreudvikle dem. Hvordan skal politikerne ellers gøre sig håb om at kunne manøvrere på baggrund af en nuanceret viden om verden? Hvordan skal medierne ellers komme ud af afhængigheden af den engelsksprogede nyhedsstrøm? Hvordan skal erhvervslivet ellers kunne operere på verdensmarkedet (bl.a. via nettet) hvor der er flere og flere forbrugere der ikke nødvendigvis lader sig overbevise via engelsk?

På denne baggrund er det en stor fordel for Danmark at vi taler så mange sprog. En græsktalende i Danmark kan uden videre kommunikere personligt og nuanceret med en græsktalende forretningsmand i Australien via e-mail. En arabisktalende i Danmark kan udvikle kreative ideer om multimediekunst med folk i Marokko, en tysktalende kan chatte med tysktalende venner i Japan. En engelsktalende i Danmark kan udveksle ideen om verdensudviklingen med en engelsktalende Attac-tilhænger i Frankrig, osv.

Verden er mangesproget, og det gælder også Danmark. Den danske befolkning opfylder allerede de vigtigste betingelser for at man kan udvikle Danmark til et land med en fuldt bevidst multifacetteret kommunikations-

flade med resten af verden. Det handler om en sprogpolitik der stadig indebærer udvidede kompetencer i engelsk, men som også indser begrænsningerne i at danskerne gør sig afhængige af global information på ét sprog. Hvis Danmark f.eks. skal være 'verdens bedste IT-nation', kræver det en satsning der baserer sig på og udvikler befolkningens sproglige ressourcer.

Udfordringen er i første omgang at gøre Danmarks mangesprogethed synlig for landets egen befolkning, og at drage fordel af den i den internationale kommunikation. Nogle erhvervs virksomheder er allerede begyndt. Det kan også vise sig at være en fremsynet politik at give støtte til eksperimenter og workshops der udvider viften af sprog- og kulturstudier i Danmark: Det kunne være i form af alternativ undervisning, f.eks. fjernundervisning eller tandemundervisning, i de store europæiske og internationale sprog (tysk, fransk, spansk, polsk, arabisk, russisk m.m.) og mange andre sprog der tales af et varierende antal mennesker, men som under alle omstændigheder tales over hele verden på grund af migration og internationalt samarbejde (kinesisk, japansk, tyrkisk, urdu, græsk, nederlandsk, kurdisk, esperanto m.m.).

Det skal naturligvis slås fast at denne ressourceudvikling ikke må gå ud over kompetencerne i dansk og engelsk i Danmark. For at kunne deltage som samfundsborger i Danmark er det en nødvendig forudsætning at man kan benytte sig af dansk på et højt niveau, og ingen i Danmark kan undvære engelsk. Men i tilgift har vi faktisk alle-

rede de andre sprog, og den ressource bør vi ikke negligere.

Ved en langsigtet satsning på et bevidst mangesproget Danmark opnås der to ting på én gang, bl.a. på det voksende Internet: En bedre kommunikation i bredden, i kraft af brugen af mange forskellige sprog der tales rundt omkring i verden. Og en bedre kommunikation i dybden, i kraft af at man henvender sig til folk i deres eget modersmål - hvilket i hvert fald i nogle sammenhænge giver et bedre resultat!

Vi lægger ud med en artikel af **Karen Lund** og **Karen Risager**: 'Dansk i midten' der tager fat på vores sproglige hierarki, på dansk som majoritetssprog og som minoritetssprog og på de paradokser der opstår når værdierne skifter med perspektivet. **John Trim** beskriver i 'Den fælles europæiske referenceramme' Europarådets arbejde med at tilvejebringe et arbejdsredskab til hjælp ved beslutningstagning i sproguddannelserne. I 'Tosprogede børns modersmål: Hvad er vigtigt i deres uddannelse' fremlægger **Jim Cummins** forskningsresultater angående modersmålets betydning for tosprogede børns generelle og uddannelsesmæssige udvikling.

Karen Sonné Jakobsen diskuterer i 'De andre sprog - om sprogfag og sproguddannelser' de nye valgmønstre i sproguddannelserne og den vigende tilgang til andet og tredje fremmedsprog; en nyorientering af de videregående uddannelser foreslås. **Michael Herslund** stiller i 'Sprogpolitik og sprogpolitikker' krav om beskyttelse og styrkelse af det

danske sprog. **Anne Holmen** fremhæver i 'Sproglig mangfoldighed' sproget som en god anledning til at synliggøre og videreudvikle de sproglige ressourcer der allerede findes i den danske skole. **Bente Maegaard** giver i 'Dansk sprogteknologi' en fremstilling af hvad dansk sprogteknologi rent faktisk kan yde og konstaterer at dansk ville have gavn af en oversættelsesknop på Internettet.

Jógvan í Lon Jacobsen redegør i 'Føroyskt - Færøsk' for færøsk sprogpolitik, for diskussionen om import- og afløsningsord, for forholdet mellem færøsk og dansk og den rolle dansk spiller i det færøske samfund. **Karen Margrethe Pedersens** artikel 'Danske med dansk som andetsprog' beskriver den sydslesvigske sprogmodel og foreslår den som et muligt forbillede for Danmark og Europa.

Kirsten Jæger analyserer i 'Den interkulturelle sprogbruger' hvilke kompetencer der ligger i denne rollemodel. **Karen Risager** stiller i 'Sprogpolitik i klasseværelset' ind på læreren som sprogpolitisk aktør; læreren er den der bestemmer hvilket sprog der godkendes som det rigtige, og hvilken variant der vælges. Der afsluttes med **Karen Lunds** og **Michael Svendsen Pedersens** 'Hvordan sikres en god sprogundervisning'.

Benny Andersen takkes for tilladelsen til at bruge digtet 'Verdensborger i Danmark'.